

Eesti haigekassa lugu

Ain-Elmar Kaasik – TÜ närvikliinik

Eesti haigekassa lugu. 20 aastat ravi ja kindlustust. Tallinn; Eesti Haigekassa, Menu Kirjastus; 2012; 176 lk.

Sisukas ja kõikehõlmav raamat koosneb kolmest osast, kuid kahjuks on selle toimetaja(d) jäänud anonüümseks. Esimeses osas leiab lugeja üsna kokkusurutud (18 lk) ülevaate ravikindlustuse ajaloost, mis sai Euroopas alguse kantsler Otto von Bismarcki algatusel Saksamaal 1883. aasal kehtestatud haiguskindlustusseadusest. Peatükis käsitletud periood hõlmab ajavahemikku 1912–1991, kui Eestis toimusid suured ühiskondlik-poliitilised ja mitmed riigikorralduslikud muutused, ulatudes Tsaari-Venemaa provintsidest taasiseseisvunud Eesti Vabariigini. Vene Riigiduumas 1912. aastal vastu võetud kindlustusseadus oli ka Eestis esimeste haigekassade asutamise aluseks. Nende areng Eesti Vabariigis tugines esialgu küll Vene Ajutise Valitsuse 1917. aastal vastu võetud haiguskindlustusseadusele, kuid seda muudeti korduvalt, nii et 1940. aastal sarnanes Eesti Vabariigi tervishoiusüsteemi areng pigem Lääne-Euroopa riikide tervishoiukorraldusega. 1940. aasta okupatsioonile järgnes üleminek nõukogulikule nn Semaško süsteemile ning tervishoidu ja arstiabi hakati rahastama riigieelarvest. Huvitavalt kirjutatud raamatu esimene osa lõpeb nüüdse ravikindlustuse eellooga, milles on toodud esile kaalutlused ja argumendid, mille alusel kujundati Eestis praeguseni kehtivad põhimõtted. Peatüki ainus puudus on taas asjaolu, et selle autor on jäänud anonüümseks, kuid lugeja leiab siit rohkelt väärtuslikku teadmaterjali ja haruldasi illustratsioone.

Raamatu teises osas on käsitletud Eesti ravikindlustussüsteemi

kujunemist aastatel 1992–2000. Siit leiab lugeja 14 artiklit autoritel, kes osalesid vahetult Eesti tänapäevase ravikindlustussüsteemi loomises. Artiklid kajastavad haiguskindlustuse põhimõttelisi ja ideoloogilisi lähtepunkte (Georg Männik), sellekohast õigusloomet (Andres Ellamaa, Eiki Nestor), haigekassa struktuuri kujunemist (Marju Lauristin), tänapäeval toimiva organisatsiooni ja korralduse arengut (Toomas Vilosius, Maris Jesse) ning õigusaktidega reguleeritu jõustumist (Hannes Danilov). Lugeja saab teada, kuidas loodi haiglavõrgu arengukava (Katrin Kaarma (Saluvere)) ning kuidas loodi end igati õigustanud perearstisüsteem (Heidi-Ingrid Maaros). Eesti arstiabi on ülimalt kulutõhus, seda suurel määral tänu tervishoiuteenuste hindade optimaalsele kujundamisele, millest on kirjutatud Kersti Reinsalu, ning ravimite piirhindade juurutamisele, mis on Kadi Lamboti kirjutise teema.

Raamatu kolmandast osast leiab lugeja 17 artiklit, mis käsitlevad

aastaid 2001–2012, mil valitud suunad ja eesmärgid kinnistunud. See protsess ei kulgenud tagasilöökideta, näiteks 2008.–2010. aasta majanduskriisist johtuvalt, mida oma lühikirjutises on analüüsinud Kersti Reinsalu. Mitmed asjaolud tekitasid vajaduse ajakohastada tervishoiuteenuste hinnakujundust, mida on käsitletud 1997. aastast selle valdkonnaga haigekassas tegelenud Maie Tetloff. Raamatu see osa näitab ilmekalt, et Eesti Haigekassa osa ei piirdu elanikkonnale antava arstiabi rahastamisega, vaid on edukalt täitnud ka arstiabi kvaliteedi tagaja rolli riigis. Selle moodusteks on olnud tervishoiuteenuste osutajate valimine, mida on käsitletud Hannes Danilov, haigekassa aktiivne toetus ravijuhendite koostamisele ning osalus rahvusvahelises programmis PATH, mida on oma artiklis käsitletud Mari Mathiesen. Eesti Haigekassa tegevuse aluseks on olnud strateegiline arengukava, millest on kirjutatud Rein Parelo, ning haigekassa ja riigi arstiabikorralduse kommunikatsiooni, analüüsivõimet ja efektiivsust on aidanud arendada pidev tähelepanu tänapäevase infotehnoloogia rakendamisele, mida on oma kirjutistes käsitletud Lii Pärj, Erki Laidmäe ja Krista Meresmaa.

Kuigi käsitletav raamat on juubeliväljaanne, ei kajastu selles vaid saavutatut. Eesti Haigekassa areng on kahtlemata üks Eesti edulugusid. Samas on raamatus peetud silmas tulevikuperspektiive, millest oleneb suurel määral riigi arstiabikorralduse kestlikkus. Hannes Danilovi, Marju Lauristini ja Hanno Pevkuri kirjutised käsitlevad tulevikuperspektiive ja toovad esile kitsaskohti, näidates ühtlasi võimalusi nende lahendamiseks tulevikus.

ain-elmar.kaasik@kliinikum.ee